

Juan Ramón Masoliver, in memoriam

La alta calidad intelectual y literaria de Juan Ramón Masoliver, en sus diversas facetas, era conocida por los miembros de la ACEC que tuvimos la fortuna de conocerlo y/o leerlo. Por supuesto, nos ha abrumado la noticia de su muerte el pasado mes de abril. La Junta Directiva de la entidad realizó, el 16 de diciembre de 1993, una sesión de estudio de su obra; los trabajos presentados fueron recopilados en el número 4 de nuestra publicación *Cuadernos de Estudio y Cultura* bajo el título *Juan Ramon Masoliver: 60 años de creación, crítica y traducción literarias*. A continuación se ofrece un extracto de la colaboración de su amigo Joan Perucho editada en el citado monográfico.

Una vegada desmobilitzat de les tropes que ocuparen l'any 1939 Filla de Menorca (darrer reducte de la República), vaig retornar a Barcelona i, poc després, ingressava a la Universitat, a la Facultat de Dret. No havia complert, encara, els vint anys. En el pati de Lletres, després de les classes, ens trobarem fent tertúlia, alumnes de diverses Facultats. Allà coincidirem Nani Valls, Francesc Mayans, Néstor Luján, Antoni Vilanova, Carles Fisas i Josep Maria de Martín, els quals, més tard, integrariem la redacció de la revista *Alerta*, tal com he contat en les meves memòries *Els jardins de la malenconia*. Pocs anys després, a instigació d'Ignasi Agustí, passariem a la revista *Destino* Luján, Vilanova i jo i de la qual el primer arribaria a ésserne el director. Jo vaig muntar una secció que es titularia «Invención y criterio de las Artes». Llavors vaig conèixer Joan Teixidor i Josep Vergés, aquest darrer administrador de l'empresa, home de caràcter abrupte, d'escassa amenitat.

En aquell temps acabava d'aparèixer el *Primer libro de Amor*, de Dionisio Ridruejo, publicat per Editorial Yunque (Barcelona, 1939). En aquesta aventura editorial es trobava Juan Ramón Masoliver, que havia exercit el càrrec de Delegat de Propaganda de Barcelona. Aviat abandonaria aquesta tasca, car en el pròleg a *Las Trescientas* (una antologia de la poesia castellana publicada, naturalment, per Editorial Yunque el 1941), Juan Ramón Masoliver deia que las letras llevan al periodismo, éste a la política. Pero cuando la política deriva en burocracia, con su corte de papeleo, besamanos y quisquillas, fuerza es asirse a las letras, de las meramente especulativas (esas que llaman bellas por su aparente inutilidad),

so pena de madurar en paramera la vida interior y reducir el organismo a una mano mecánica que echa a cientos las firmas. Sintiendo los primeros indicios de semejante desventura volví, meses atrás, a la sociedad de mis poetas.»

No recuerdo quan vaig conèixer Masoliver, però a aquesta dedicació als poetes també m'hi trobava jo, i ell l'acomplia pilotant la col·lecció «Poesía en la mano» (que edità, entre altres, el primer recull d'Ángel Ganivet). [...]

Masoliver encara va fer més: edità una revista de poesia amb l'ajuda de Fernando Gutiérrez (nebot de Luis Santamarina, de qui recordaré sempre el seu llibre *Los ángeles* diarios) i del poeta canari Diego Navarro, molt amic del seu compatrici Luis García de Vegueta. La revista es titulava *Entregas de Poesía* que, segons afirmava Masoliver «ponía en plena guerra lo intelectual al margen de fronteras manteniendo contacto estrecho con los impulsores de análogas revistas de allende, gracias al poeta René Tavernes (en su casa de Lyon se habían refugiado Elsa y Aragón) y traducimos el valiente *Arma virum cano* de nuestro viejo surrealista.»

A *Entregas de Poesía* feren les primeres armes poètiques Juan Eduardo Cirlot, l'entranyable «Pepe» Cruset i Francisco José Mayans (*Billet d'Amour*), aquest darrer de la redacció d'Alerta. [...]

A partir de l'època del final dels quaranta, Masoliver es mourà literàriament en remarcades col·laboracions en periòdics i revistes (recordo de memòria el començament d'una columna setmanal ressenyant la representació de la Passió d'Esparreguera: «Un día se levantan, desgracias que suceden, que así de mal empieza una pasión. Tomas y destomas trenes, etc.». Aquí es feia popular el seu estil barroc, personalíssim, entranyable). Sabíem que això no li venia de nou car, abans de la guerra, després de llicenciar-se junt a Ramón Esquerra, «el més culte de la classe», a Serra Baldó, a Guillem Díaz Plaja i a Clavería, etc. marxava a París, duent sota el braç la revista *Hèlix* que, ell i mossèn Trens (primer traductor de James Joyce), feien a Vilafranca del Penedès, així com el cèlebre *Butlletí* que “amb l'amic Quimet Nubiola confegírem», com diu en l'esplendorosa i lúcida *Etopeia d'un gegant que es féu home.*” James Joyce (Arimany, 1982). Inoblidable seria saber que el seu mestre Jordi Rubió li brindava un lectorat a la Universitat de Gènova («Perfil de sombras», 30 de novembre de 1990). Estimaria Roma, i recorda aquell matí d'agost de 1935 en què comptats seglars assistien als funerals, corpore *in sepulto*, de monsenyor Posolín, davant del mosaic de la Puríssima, en la fastuosa capella del cor de la basílica vaticana. Adorà la Ciutat Eterna, de la qual en féu un llibre -l'únic llibre de la seva vida entorn d'ella, la *Guía de Roma*, de l'editorial Ariel (1950), que em dedicà humorísticament com la seva obra completa: «No hay en el mundo ni la Historia ha conocido otra ciudad que, al par de Roma, consiguiera perpetuarse a lo largo de los siglos, adaptándose a los tiempos, asimilando las culturas más dispares que luego, marcadas con el sello romano, cobraban nueva y próspera vida. Eterna ciudad, porque de casi tres milenios a esta parte, la voz de Roma, es el acento del mundo». El final de tot això fou, com és sabut, Ezra Pound, rera el Rapallo.